

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Факультет природничий
Кафедра ботаніки, біоресурсів та збереження біорізноманіття

Матеріали лекційного курсу
з обов'язкової освітньої компоненти
«Фермерське рибництво»
для підготовки здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти

Галузь знань	Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина
Спеціальність	Н5 Водні біоресурси та аквакультура
Предметна спеціальність	–
Спеціалізація	–
Освітня програма	Водні біоресурси та аквакультура
Факультет	Природничий

Укладачі:

доцент кафедри ботаніки, біоресурсів та збереження біорізноманіття Світельський М.М.
професор кафедри ботаніки, біоресурсів та збереження біорізноманіття Пацюк М.К.
доцент кафедри зоології, біологічного моніторингу та охорони природи Слюсар М. В.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри ботаніки, біоресурсів та збереження біорізноманіття

Протокол від «05» червня 2026 р. № 31

Завідувач кафедри _____ Людмила КОНСТАНТИНЕНКО

*Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету
імені Івана Франка (протокол № 12 від 26.06.2026 р.)*

Рецензенти:

доктор ветеринарних наук,
професор, завідувач кафедри
іхтіології та зоології Білоцерківського
національного аграрного університету

Наталія ГРИНЕВИЧ

кандидат ветеринарних наук,
доцент кафедри водних
біоресурсів та аквакультури
ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького

Петро ПУКАЛО

доктор біологічних наук, професор
кафедри ботаніки, біоресурсів
та збереження біорізноманіття
ЖДУ імені Івана Франка

Юлія ШЕЛЮК

Т-36

Матеріали лекційного курсу з обов'язкової освітньої компоненти «Фермерське
рибництво» / Укладачі: Світельський М.М., Пацюк М.К., Слюсар М. В.
Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2026. – 14 с.

Матеріали лекційного курсу з обов'язкової освітньої компоненти «Фермерське
рибництво» охоплюють теоретичні питання, пов'язані з організацією, функціонуванням і
розвитком фермерських рибницьких господарств, сучасними технологіями вирощування
об'єктів аквакультури, використанням водних ресурсів та забезпеченням ефективного
виробництва рибної продукції.

У лекціях розглянуто біологічні основи вирощування риб, особливості ведення
товарного та племінного рибництва, технології вирощування риб у ставових, садкових
господарствах та установках замкненого водопостачання, принципи організації годівлі,
селекційно-племінної роботи, управління якістю води, а також організаційно-економічні
аспекти діяльності фермерських рибних господарств. Матеріали призначено для
здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності Н5 Водні біоресурси
та аквакультура освітньої програми «Водні біоресурси та аквакультура».

© Світельський М. М. уклад., 2026

© Пацюк М. К. уклад., 2026

© Слюсар М. В., уклад., 2026

© Житомирський державний університет
імені Івана Франка, 2026

УДК 639.3(075.8)

Т36

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Модуль I. Організація та управління фермерським рибним господарством	5
<i>Лекція 1.</i> Біотехнологічні та економічні аспекти діяльності фермерського рибного господарства	5
<i>Лекція 2.</i> Ресурсне забезпечення фермерського рибного господарства	6
<i>Лекція 3.</i> Планування та стратегічне управління фермерського рибного господарства	7
Модуль II. Технології та біотехніка рибного виробництва	9
<i>Лекція 4.</i> Годівля риб у фермерських умовах	9
<i>Лекція 5.</i> Селекційно-племінна робота у фермерському рибництві	10
<i>Лекція 6.</i> Технології вирощування товарної риби у фермерському рибному господарстві	11
<i>Список рекомендованих джерел</i>	12

ВСТУП

Сучасна аквакультура є однією з найбільш динамічних галузей аграрного сектору, яка відіграє важливу роль у забезпеченні населення високоякісною білковою продукцією та сприяє раціональному використанню водних біоресурсів. В умовах зростання попиту на рибну продукцію особливого значення набуває розвиток фермерського рибництва як перспективного напрямку підприємницької діяльності, здатного забезпечувати стабільне виробництво конкурентоспроможної продукції аквакультури.

Ефективне ведення фермерського рибного господарства потребує комплексного підходу до організації виробництва, який включає вибір оптимальної технології вирощування риби, забезпечення належної якості водного середовища, організацію повноцінної годівлі, проведення селекційно-плеїнної роботи та впровадження сучасних методів управління виробничими процесами. Важливого значення набувають також економічне планування діяльності господарства, оцінка ефективності використання ресурсів та впровадження екологічно безпечних технологій виробництва.

Дисципліна «Фермерське рибництво» формує у здобувачів вищої освіти систему професійних знань щодо організації та функціонування фермерських рибницьких господарств, сучасних технологій вирощування об'єктів аквакультури, методів підвищення рибопродуктивності водойм, раціонального використання водних ресурсів та забезпечення високої якості рибної продукції.

Навчальний курс спрямований на підготовку конкурентоспроможних фахівців у галузі водних біоресурсів та аквакультури, здатних приймати ефективні виробничі та управлінські рішення, впроваджувати інноваційні технології у фермерському рибництві та забезпечувати сталий розвиток рибогосподарських підприємств в умовах сучасного ринку.

МОДУЛЬ I. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ФЕРМЕРСЬКИМ РИБНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

ЛЕКЦІЯ 1. Біотехнологічні та економічні аспекти діяльності фермерського рибного господарства

План лекції

1. Сутність та значення фермерського рибництва в системі аквакультури.
2. Біологічні особливості основних об'єктів фермерського рибництва.
3. Біотехнологічні основи вирощування риби у фермерських господарствах.
4. Основні виробничі процеси у фермерському рибництві.
5. Економічні показники діяльності фермерського рибного господарства.
6. Перспективи розвитку фермерського рибництва в Україні.

Короткий текст лекції (розширений огляд)

Фермерське рибництво є однією з форм аквакультури, яка передбачає штучне відтворення, вирощування та реалізацію водних біоресурсів у контрольованих або напівконтрольованих умовах. Його розвиток має важливе значення для забезпечення продовольчої безпеки держави, підвищення ефективності використання водних ресурсів та розширення підприємницької діяльності у сільській місцевості. На відміну від промислового рибальства, фермерське рибництво базується на керованих біотехнологічних процесах, що дозволяють прогнозувати обсяги виробництва та якість отриманої продукції.

Основними об'єктами фермерського рибництва в Україні є короп, білий амур, товстолобики, карась, сом європейський, судак, форель райдужна та осетрові риби. Кожен вид має специфічні вимоги до температурного режиму, вмісту розчиненого кисню, кормової бази та технології вирощування. Коропові риби характеризуються високою пластичністю до умов середовища і добре пристосовані до ставового вирощування. Форель та осетрові є більш вимогливими до якості води, проте мають вищу ринкову вартість продукції.

Біотехнологічна основа фермерського рибництва полягає у створенні оптимальних умов для росту і розвитку риб. Виробничий цикл включає підготовку водойм, зариблення, формування природної кормової бази, організацію годівлі, контроль гідрохімічного режиму, профілактику захворювань та вилов товарної продукції. Одним із найважливіших елементів технології є підтримання сприятливого кисневого режиму. Для більшості видів риб концентрація розчиненого кисню повинна становити не менше 5–6 мг/дм³, а для лососевих риб — понад 7 мг/дм³.

У сучасному фермерському рибництві застосовують різні технології вирощування: екстенсивну, напівінтенсивну та інтенсивну. Екстенсивна технологія базується переважно на використанні природної кормової бази водойми. Напівінтенсивна передбачає поєднання природних кормів із додатковою годівлею комбікормами. Інтенсивна технологія характеризується високою щільністю посадки риби, використанням повнораціонних кормів та систем аерації води. Найвищого рівня інтенсифікації досягають в установках замкненого водопостачання (УЗВ).

Економічна ефективність фермерського рибного господарства визначається показниками рибопродуктивності, собівартості продукції, прибутку та рентабельності виробництва. Найбільшу частку виробничих витрат зазвичай становлять корми, придбання рибопосадкового матеріалу, енергоносії та оплата праці. Важливим напрямом підвищення економічної ефективності є оптимізація витрат кормів, раціональне використання водойм та впровадження сучасних технологічних рішень.

Сучасний розвиток фермерського рибництва пов'язаний із впровадженням інноваційних технологій, автоматизованих систем контролю параметрів водного середовища, удосконаленням селекційно-племінної роботи та розширенням виробництва цінних видів риб. Значну увагу приділяють екологічній безпеці виробництва, ресурсозбереженню та підвищенню конкурентоспроможності продукції аквакультури на внутрішньому та міжнародному ринках.

Список рекомендованої літератури

1. Андрющенко А.І., Алимов С.І. Ставове рибництво. Київ: Видавничий центр НАУ, 2008. 636 с. С. 9–58.
2. Грициняк І.І., Гринжевський М.В., Третяк О.М., Ківа М.С., Мрук А.І. Фермерське рибництво. Київ: Герб, 2008. 560 с. С. 11–74.
3. Гриневич Н.Є., Трофимчук А.М., Світельський М.М., Слюсаренко А.О., Хом'як О.А., Присяжнюк Н.М., Жарчинська В.С., Осадча Ю.В., Іщук О.В. Біологічні основи рибного господарства: навчальний посібник. Біла Церква, 2023. 151 с. С. 5–42.
4. Андрющенко А.І., Вовк Н.І., Базаєва А.В. Технології виробництва риби в ставовій аквакультурі та схеми основних ланок технологічних процесів. Київ, 2014. 275 с. С. 7–39.

Контрольні запитання

1. Що таке фермерське рибництво та яке його значення для розвитку аквакультури?
2. Які види риб є основними об'єктами фермерського рибництва в Україні?
3. Які основні етапи технологічного циклу вирощування риби?
4. Чим відрізняються екстенсивна, напівінтенсивна та інтенсивна технології вирощування риби?
5. Які показники характеризують економічну ефективність фермерського рибного господарства?

ЛЕКЦІЯ 2. Ресурсне забезпечення фермерського рибного господарства

План лекції

1. Поняття ресурсного забезпечення фермерського рибного господарства.
2. Водні ресурси та їх значення у рибництві.
3. Земельні ресурси та рибогосподарські водойми.
4. Матеріально-технічне забезпечення фермерського рибництва.
5. Трудові ресурси та організація праці у рибному господарстві.
6. Ефективність використання ресурсів у фермерському рибництві.

Короткий текст лекції (розширений огляд)

Ефективність функціонування фермерського рибного господарства значною мірою залежить від рівня його ресурсного забезпечення. До основних видів ресурсів належать водні, земельні, матеріально-технічні, фінансові та трудові ресурси. Раціональне використання кожного з них забезпечує стабільне виробництво продукції аквакультури та підвищує економічну ефективність господарської діяльності.

Вода є основним виробничим ресурсом у рибництві. Від її кількості та якості залежить продуктивність водойм, темпи росту риб і їх виживаність. Найважливішими показниками якості води є температура, вміст розчиненого кисню, кислотність (рН), вміст

амонійного азоту, нітритів і нітратів. Для більшості коропових риб оптимальний вміст кисню становить 5–8 мг/дм³, тоді як для форелі цей показник має перевищувати 7 мг/дм³.

До земельних ресурсів належать площі, зайняті ставами, водосховищами, каналами, виробничими спорудами та допоміжними об'єктами. Для успішного функціонування господарства важливе значення має правильний вибір місця розташування водойм, їх площа, глибина, водообмін та можливість проведення меліоративних заходів.

Матеріально-технічна база рибницького господарства включає гідротехнічні споруди, аераційне обладнання, рибовловлювальні засоби, транспортні засоби, кормороздавачі, насосні станції та обладнання для контролю якості води. У сучасних господарствах широко використовуються автоматизовані системи моніторингу, що дозволяють оперативно контролювати стан водного середовища та технологічні процеси.

Важливим фактором успішної діяльності є забезпечення господарства кваліфікованими кадрами. Працівники повинні володіти знаннями з біології риб, технології їх вирощування, ветеринарії, економіки та менеджменту. Організація праці передбачає чіткий розподіл функціональних обов'язків між працівниками та ефективне управління виробничими процесами.

Раціональне використання ресурсів дозволяє зменшити собівартість продукції, підвищити рибопродуктивність водойм та забезпечити сталий розвиток господарства. Особливого значення набувають ресурсозберігаючі технології, повторне використання води та автоматизація виробничих процесів.

Список рекомендованої літератури

1. Андрющенко А.І., Алимов С.І. Ставове рибництво. 636 с. С. 57–124.
2. Грициняк І.І. та ін. Фермерське рибництво. 560 с. С. 69–136.
3. Андрющенко А.І. та ін. Технології виробництва риби в ставовій аквакультури. 275 с. С. 36–72.
4. Гриневич Н.Є. та ін. Біологічні основи рибного господарства. 151 с. С. 39–65.

Контрольні запитання

1. Які види ресурсів використовуються у фермерському рибництві?
2. Які показники характеризують якість води для вирощування риб?
3. Яке значення мають земельні ресурси для рибного господарства?
4. Що входить до матеріально-технічної бази фермерського господарства?
5. Які напрями підвищення ефективності використання ресурсів у рибництві?

ЛЕКЦІЯ 3. Планування та стратегічне управління фермерського рибного господарства

План лекції

1. Сутність планування у фермерському рибництві.
2. Види планів у рибницькому господарстві.
3. Бізнес-план як основа створення та розвитку господарства.
4. Стратегічне управління фермерським рибним господарством.
5. Оцінка ризиків та управління ними.
6. Перспективне планування розвитку господарства.

Короткий текст лекції (розширений огляд)

Планування є однією з найважливіших функцій управління фермерським рибним господарством. Воно забезпечує раціональне використання ресурсів, координацію виробничих процесів та досягнення поставлених цілей. У рибництві планування охоплює всі етапи виробничого циклу: від підготовки водойм до реалізації готової продукції. Ефективне планування дозволяє своєчасно визначати потребу у водних ресурсах, посадковому матеріалі, кормах, обладнанні та трудових ресурсах.

У практиці фермерського рибництва використовують оперативне, поточне та перспективне планування. Оперативні плани складаються на короткий термін і спрямовані на вирішення щоденних виробничих завдань. Поточне планування охоплює виробничий цикл або календарний рік. Перспективне планування розробляється на 3–5 років і визначає основні напрями розвитку господарства.

Важливим інструментом управління є бізнес-план. Він містить характеристику господарства, аналіз ринку, виробничий план, організаційну структуру, фінансові розрахунки та оцінку ризиків. Бізнес-план дозволяє оцінити доцільність інвестицій, визначити джерела фінансування та прогнозувати економічну ефективність діяльності. Для рибницьких господарств особливо важливими є розрахунки обсягів виробництва, собівартості продукції, прибутку та терміну окупності вкладених коштів.

Стратегічне управління передбачає визначення довгострокових цілей господарства та шляхів їх досягнення. Основними складовими стратегічного управління є аналіз внутрішнього і зовнішнього середовища, оцінка конкурентних переваг, формування місії та стратегічних цілей підприємства. У сучасних умовах важливого значення набуває диверсифікація виробництва, освоєння нових видів продукції та впровадження інноваційних технологій.

Діяльність фермерського рибного господарства пов'язана з різноманітними ризиками. До них належать природно-кліматичні ризики, захворювання риб, погіршення якості води, коливання ринкових цін, зміни законодавства та економічної ситуації. Управління ризиками передбачає їх своєчасне виявлення, оцінювання та розроблення заходів щодо мінімізації негативних наслідків.

Перспективне планування розвитку фермерського господарства спрямоване на підвищення конкурентоспроможності виробництва, збільшення обсягів продукції, впровадження сучасних технологій вирощування риби та розширення ринків збуту. Значна увага приділяється модернізації матеріально-технічної бази, автоматизації виробничих процесів та забезпеченню екологічної безпеки виробництва.

Список рекомендованої літератури

1. Грициняк І.І. та ін. Фермерське рибництво. 560 с. С. 137–220.
2. Андрущенко А.І., Алимов С.І. Ставове рибництво. 636 с. С. 125–198.
3. Андрущенко А.І. та ін. Технології виробництва риби в ставовій аквакультури. 275 с. С. 73–118.
4. Гриневич Н.Є. та ін. Біологічні основи рибного господарства. 151 с. С. 66–89.

Контрольні запитання

1. Яке значення має планування у фермерському рибництві?
2. Які види планування використовуються у рибницьких господарствах?
3. Які основні розділи містить бізнес-план фермерського господарства?
4. У чому полягає стратегічне управління рибним господарством?
5. Які основні ризики характерні для фермерського рибництва?
6. Які напрями перспективного розвитку сучасних рибницьких господарств?

МОДУЛЬ II. ТЕХНОЛОГІЇ ТА БІОТЕХНІКА РИБНОГО ВИРОБНИЦТВА

ЛЕКЦІЯ 4. Годівля риб у фермерських умовах

План лекції

1. Значення годівлі у фермерському рибництві.
2. Поживні речовини та потреби риб у живленні.
3. Види кормів, що використовуються в аквакультурі.
4. Особливості годівлі основних об'єктів фермерського рибництва.
5. Нормування та організація годівлі риб.
6. Ефективність використання кормів.

Короткий текст лекції (розширений огляд)

Годівля є одним із найважливіших технологічних процесів у фермерському рибництві, оскільки забезпечує ріст, розвиток і високу продуктивність риб. У структурі виробничих витрат сучасних рибницьких господарств вартість кормів може становити від 40 до 70 %, тому правильна організація годівлі безпосередньо впливає на економічну ефективність виробництва.

Для нормального росту риби потребують білків, жирів, вуглеводів, мінеральних речовин і вітамінів. Особливе значення має білок, який використовується для побудови тканин організму. Молодь риб потребує більшого вмісту протеїну у кормах, ніж дорослі особини. Для форелі вміст білка у комбікормах може становити 40–50 %, для коропа — 25–35 %.

У фермерському рибництві використовують природні та штучні корми. До природних належать зоопланктон, фітопланктон, бентосні організми та водна рослинність. Штучні корми представлені комбікормами різного складу та призначення. Найбільш ефективними є екструдовані корми, які характеризуються високою засвоюваністю поживних речовин.

Організація годівлі залежить від виду риб, температури води, віку та маси риби. При підвищенні температури інтенсивність обміну речовин зростає, що збільшує потребу риб у кормах. Добова норма годівлі може коливатися від 1 до 8 % маси тіла риби залежно від її віку та умов вирощування.

Для оцінки ефективності використання кормів застосовують кормовий коефіцієнт. Чим нижчий цей показник, тим ефективніше використовується корм. У сучасних інтенсивних технологіях кормовий коефіцієнт для форелі може становити 0,9–1,2, для коропа — 1,5–3,0.

Список рекомендованої літератури

1. Грициняк І.І. Науково-практичні основи раціональної годівлі риб. Київ: Рибка моя, 2007. 306 с. С. 11–185.
2. Грициняк І.І. та ін. Фермерське рибництво. 560 с. С. 221–304.
3. Андрущенко А.І., Алимов С.І. Ставове рибництво. 636 с. С. 199–282.
4. Гриневиц Н.Є. та ін. Біологічні основи рибного господарства. 151 с. С. 90–112.

Контрольні запитання

1. Яке значення має годівля у фермерському рибництві?
2. Які основні поживні речовини необхідні рибам?

3. Які види кормів використовують в аквакультури?
4. Від яких факторів залежить добова норма годівлі?
5. Що таке кормовий коефіцієнт?
6. Як оцінюють ефективність використання кормів?

ЛЕКЦІЯ 5. Селекційно-племінна робота у фермерському рибництві

План лекції

1. Значення селекційно-племінної роботи в аквакультури.
2. Формування ремонтно-маточного стада.
3. Методи відбору виробників.
4. Основні напрями селекції риб.
5. Оцінка племінної цінності риб.
6. Сучасні біотехнології у селекції.

Короткий текст лекції (розширений огляд)

Селекційно-племінна робота є важливим елементом сучасного фермерського рибництва. Її основна мета полягає у створенні високопродуктивних стад риб із покращеними господарсько-корисними ознаками. Завдяки селекції можна підвищити темпи росту риб, їх стійкість до захворювань та адаптацію до умов вирощування.

Основою племінної роботи є формування ремонтно-маточного стада. До його складу включають найбільш здорових та продуктивних особин, які відповідають вимогам породи або селекційної групи. Особливу увагу приділяють генетичному різноманіттю стада та недопущенню близькоспорідненого схрещування.

У рибництві використовують масовий, індивідуальний та родинний добір. Відбір здійснюється за показниками росту, маси тіла, виживаності, плодючості та інших господарсько-корисних ознак. Важливим етапом є ведення племінного обліку та документування результатів селекційної роботи.

Сучасна селекція риб широко використовує досягнення генетики та біотехнології. Для оцінки генетичної структури популяцій застосовують молекулярно-генетичні методи, а для тривалого збереження генетичного матеріалу використовують кріоконсервацію статевих продуктів.

Результатом ефективної селекційно-племінної роботи є створення високопродуктивних стад риб, що забезпечують стабільне виробництво якісної продукції та підвищення рентабельності господарства.

Список рекомендованої літератури

1. Алимов С.І., Андрющенко А.І. Осетрівництво. Київ, 2008. 502 с. С. 85–190.
2. Кондратюк В.М., Андрющенко А.І., Кононенко Р.В. Лососівництво. Том 1. Київ, 2020. 382 с. С. 115–220.
3. Грициняк І.І. та ін. Фермерське рибництво. 560 с. С. 305–382.
4. Гриневич Н.Є. та ін. Біологічні основи рибного господарства. 151 с. С. 113–151.

Контрольні запитання

1. Яке значення має селекційно-племінна робота у рибництві?
2. Що таке ремонтно-маточне стадо?
3. Які методи відбору використовують у селекції риб?
4. За якими ознаками оцінюють племінну цінність риб?
5. Які сучасні біотехнології використовують у селекції?

6. Які результати забезпечує ефективна селекційна робота?

ЛЕКЦІЯ 6. Технології вирощування товарної риби у фермерському рибному господарстві

План лекції

1. Основні системи вирощування товарної риби.
2. Технологія ставового вирощування риб.
3. Садкове вирощування риб.
4. Установки замкненого водопостачання (УЗВ).
5. Біотехнологічні особливості виробництва товарної риби.
6. Економічна ефективність різних технологій вирощування.

Короткий текст лекції (розширений огляд)

Товарне рибництво є основою виробничої діяльності більшості фермерських господарств. Його метою є отримання риби товарної маси для реалізації на ринку. Залежно від природних умов, наявних ресурсів та виробничих можливостей використовують різні технології вирощування риб.

Найбільш поширеною в Україні є ставова технологія. Вона базується на використанні природної кормової бази водойм та додаткової годівлі риб комбікормами. Основними перевагами ставового рибництва є відносно низькі витрати та можливість вирощування кількох видів риб у полікультурі.

Садкова технологія передбачає вирощування риб у спеціальних конструкціях, розміщених у природних водоймах або водосховищах. Такий метод дозволяє підвищити цілісність посадки та забезпечити інтенсивніше використання водних ресурсів.

Установки замкненого водопостачання є найбільш технологічно досконалими системами вирощування риби. Вони забезпечують повний контроль за параметрами водного середовища та дозволяють отримувати продукцію протягом усього року. Основними елементами УЗВ є басейни, механічні та біологічні фільтри, системи аерації та знезараження води.

Вибір технології вирощування залежить від виду риб, природно-кліматичних умов, наявних ресурсів та економічних можливостей господарства. Важливим критерієм оцінки є рентабельність виробництва та окупність інвестицій.

Список рекомендованої літератури

1. Андрющенко А.І., Алимов С.І. Ставове рибництво. 636 с. С. 283–520.
2. Андрющенко А.І. та ін. Технології виробництва риби в ставовій аквакультурі. 275 с. С. 119–275.
3. Грициняк І.І. та ін. Фермерське рибництво. 560 с. С. 383–560.
4. Кондратюк В.М., Андрющенко А.І., Кононенко Р.В. Лососівництво. Том 1. Київ, 2020. 382 с. С. 221–382.

Контрольні запитання

1. Які системи вирощування товарної риби використовуються у фермерському рибництві?
2. Які переваги та недоліки ставової технології?
3. У чому полягають особливості садкового вирощування риб?
4. Які основні елементи установок замкненого водопостачання?
5. Від яких факторів залежить вибір технології вирощування риб?
6. Які показники характеризують економічну ефективність товарного рибництва?

Список рекомендованих джерел:

Основна:

1. Алимов С.І., Андрущенко А.І. Осетрівництво: Навч. Посіб. - К.: 2008. - 502 с.
2. Андрущенко А.І., Алимов С.І. Ставове рибництво. - К.: Видавничий центр НАУ, 2008 - 636 с.
3. Андрущенко А.І., Вовк Н.І., Базаєва А.В. Технології виробництва риби в ставовій аквакультурі та схеми основних ланок технологічних процесів. Київ, 2014. 275 с.
4. Гриневич Н.Є., Трофимчук А.М., Світельський М.М., Слюсаренко А.О., Хом'як О.А., Присяжнюк Н.М., Жарчинська В.С., Осадча Ю.В., Іщук О.В. Біологічні основи рибного господарства: Навчальний посібник. – Біла Церква, 2023. – 151 с.
5. Грициняк І.І. Науково - практичні основи раціональної годівлі риб. - К.: „Рибка моя”, 2007. - 306 с.
6. Грициняк І.І., Гринжевський М.В., Третяк О.М., Ківа М.С., Мрук А.І. Фермерське рибництво. - К.: Герб, 2008. - 560 с.
7. Кондратюк В.М., Андрущенко А.І., Кононенко Р.В. Лососівництво: підручник. Том 1. Київ, 2020. 382 с.

Додаткова:

1. Белошапка Т., Ковальов Г. Державний вплив на розвиток рибного господарства України: шляхи вдосконалення. *Актуальні проблеми державного управління*. 2018. Вип. 4. С. 24–28. URL: [Електронний ресурс].
2. Вдовенко Н.М. *Державне регулювання розвитку аквакультури в Україні*: монографія. Київ, 2013. 464 с.
3. Гашков С., Валявський В. Рибне господарство України: проблеми та шляхи розвитку. *Фінансовий контроль*. 2012. № 8 (79). С. 28–31.
4. Горчанок А.В., Присяжнюк Н.М., Слободенюк О.І., Гриневич Н.Є., Бабань В.П., Кузьменко О.А. Аборигенні види риб як тест-об'єкти для дослідження сучасного стану гідроекосистем. *Агроекологічний журнал*. 2019. № 1. С. 9–18. DOI: [10.33730/2077-4893.1.2019.163277](https://doi.org/10.33730/2077-4893.1.2019.163277).
5. Григоренко Т., Мушит С., Базаєва А. Продуктивність вирощувальних ставів за комплексного впливу на їх екосистему. *Рибогосподарська наука України*. 2020. 3(53). С. 19–32. DOI: [10.15407/fsu2020.03.019](https://doi.org/10.15407/fsu2020.03.019).
6. Гринжевський М.В., Грициняк І.І., Пшеничний Д.Р. *Технологія інтенсивного вирощування товарних дволіток короново-сазанових гібридів в полікультурі з трілітками рослиноїдних риб*. Київ, 2008. 19 с.
7. Економічні аспекти виробництва аквакультури в Україні / В.І. Радько, Н.М. Присяжнюк, Ю.В. Федорук, А.В. Горчанок, О.Л. Гейко. *Ефективна економіка*. 2024. № 3. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/issue/view/137> (дата звернення: 28.05.2025).
8. Інноваційний розвиток виробництва аквакультури в Україні / В.І. Радько, Н.М. Присяжнюк, Н.М. Федорук, А.В. Горчанок, О.Л. Гейко. *Агросвіт*. 2024. № 6. С. 44–50. DOI: [10.32702/2306-6792.2024.6](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.6). URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/agrosvit/issue/view/134> (дата звернення: 28.05.2025).
9. Коваленко В.О. Основи аквакультури: теорія та практика. Київ: Аграрна освіта, 2022. 350 с.
10. Кражан С.А., Хижняк М.І. *Природна кормова база водойм*. Херсон, 2013. 330 с.
11. Мельник О.П., Петренко І.В. Проблеми та перспективи сталого розвитку рибного господарства в умовах зміни клімату. *Водні біоресурси*. 2023. Т. 5, № 1. С. 112–125.
12. Миськовець Н.П. Аналіз сучасного стану та перспективи розвитку рибного господарства України. *Бізнес Інформ*. 2020. № 3. С. 104–111. URL: [Електронний ресурс].
13. Мрук А.І., Тертерян Л.А., Кучерук А.І. та ін. *Комплексна технологія відтворення лососевих риб в рибницьких господарствах України*. Київ, 2015. 27 с.

14. *Порадник із плідівництва, овочівництва та тваринництва для сільських господарів українців*: навчальний посібник / І.Д. Примаць, Н.М. Присяжнюк, Л.А. Шубенко, С.М. Кубрак, Н.М. Федорук, А.В. Горчанок, В.В. Леус, Я.О. Муленок, І.І. Поротікова. Вінниця: ТВОРИ, 2024. 416 с.
15. Присяжнюк Н.М., Слободенюк О.І., Горчанок А.В. Живлення і кормові взаємовідношення у Кременчуцькому водосховищі. *Науковий вісник VINSMART.TECO*: зб. матеріалів I міжнар. наук.-практ. конф. (Вінниця, 16-18 трав. 2019 р.) / КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти». 2019. Вип. № 2(25). С. 296–297.
16. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 08.07.2011 № 3677-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 17. С. 734–764.
17. Профілі виду райдужної форелі відповідно до FAO, EUMOFA. URL: https://www.eumofa.eu/documents/20178/137160/Rainbow+Trout_31-1.pdf (дата звернення: 28.05.2025).
18. Райдужна форель. *ZOOlogia*. URL: <http://www.zoologia.com.ua/ribi43.html> (дата звернення: 28.05.2025).
19. Рекомендації з вирощування цінних видів риб у ставкових господарствах України. Схвалено Міністерством аграрної політики та продовольства України. Київ, 2021. 60 с.
20. Самофатова В.А., Демчук С.І. Сучасний стан та напрями розвитку рибного господарства у внутрішніх водоймах України. *Економіка харчової промисловості*. 2015. № 2 (26). С. 41–46.
21. Стан рибного господарства України за 2023 рік: аналітичний звіт. Державне агентство рибного господарства України. URL: <http://www.darg.gov.ua/> (дата звернення: 28.05.2025).

Інтернет ресурси:

1. Бібліотека Житомирського державного університету імені Івана Франка. URL : <https://library.zu.edu.ua/>
2. Закон України «Про вищу освіту» URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/stru>
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського URL: <http://nbuv.gov.ua>
4. Офіційний сайт Міністерства освіти України. URL : <http://www.mon.gov.ua>
5. EU Fish Farming Guidelines (2023). Доступно: https://ec.europa.eu/fisheries/docs/aquaculture/guidelines_en.pdf
6. World Bank (2023). Blue Growth. Доступно: <https://www.worldbank.org/en/topic/aquaculture>
7. Державна установа «Методично-технологічний центр з аквакультури» <https://bumtca.com.ua/>
8. Державне агентство України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм <https://darg.gov.ua/>

Навчальне видання

Укладачі:

Світельський Микола Михайлович
Пацюк Марина Костянтинівна
Слюсар Микола Вікторович.

**Матеріали лекційного курсу
з обов'язкової освітньої компоненти
«Фермерське рибництво»**